

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Erken Müdahale Kavramına İlişkin Bilişsel Yapıları

Preservice Preschool Teachers' Cognitive Structures Regarding the Concept of Early Intervention

Eslem Gözde Şenöz^{1*}
Berrin Akman²

¹Sakarya Üniversitesi, Sakarya Türkiye,
eslemfide@gmail.com
ror.org/044tnw109

²Hacettepe Üniversitesi, Ankara,
Türkiye, bakman@hacettepe.edu.tr
ror.org/04kwvgz42

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Geliş Tarihi/Received: 31.10.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 22.04.2025
Yayımlanma Tarihi/ Available Online:
30.06.2025

Öz: Bugün dünya çapında çocukların büyük bir kısmı, gelişimlerini ve refahlarını tehlikeye atan olumsuz çocukluk deneyimlerine maruz kalmaktadır. Dolayısıyla çocukların gelişimini tehlikeye sokan risk faktörlerini en aza indirmek ve koruyucu faktörleri en üst düzeye çıkararak onları güçlendirmek okul öncesi öğretmenlerinin görevlerinden bir tanesi olarak düşünülebilir. Erken müdahale çerçevesinde temel amaç risk ve koruyucu faktörler arasındaki dengeyi değiştirerek toplumsal yapının güçlenmesini sağlamaktır. Bu doğrultuda mevcut araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının "erken müdahale" kavramına ilişkin bilişsel yapılarını ortaya koymaktır. Tarama modelinde benimsenen çalışmaya farklı sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan 100 okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak kelime ilişkilendirme testi (KİT) kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler kesme noktası tekniğinden faydalanılarak kavram ağları aracılığıyla sunulmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramını en çok "hayat kurtarır" ifadesi ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Bunun yanı sıra "hayat", "önemli", "ilk yardım", "sağlık", "kurtarıcı" gibi kelimelerle ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları okul öncesi öğretmen adaylarının "erken müdahale" kavramına ilişkin bilişsel yapılarının sağlam bir temele sahip olmadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken Müdahale, Erken Çocukluk Eğitimi, Öğretmen Adayları, Okul Öncesi Öğretmenliği, Kelime İlişkilendirme Testi

Abstract: Today, a large proportion of children worldwide are exposed to adverse childhood experiences that jeopardize their development and well-being. Therefore, minimizing the risk factors that jeopardize children's development and strengthening them by maximizing protective factors can be considered as one of the duties of preschool teachers. Within the framework of early intervention, the main purpose is to strengthen the social structure by changing the balance between risk and protective factors. In this direction, the aim of the current study is to reveal the cognitive structures of pre-service preschool teachers regarding the concept of "early intervention". In the study, which was adopted in the survey model, 100 pre-service preschool teachers studying at different grade levels participated. Word association test (WIT) was used as a data collection tool in the study. The data obtained in the study were presented through concept networks by utilizing the breakpoint technique. It was observed that pre-service preschool teachers associated the concept of early intervention with the expression "saves lives" the most. In addition, they associated it with words such as "life", "important", "first aid", "health", and "savior". The findings of the study revealed that pre-service preschool teachers' cognitive structures regarding the concept of "early intervention" do not have a solid foundation.

Keywords: Early Intervention, Early Childhood Education, Preservice Teacher, Preschool Education, Word Association Test

Extended Abstract

This study investigates the cognitive structures of preschool teacher candidates regarding the concept of early intervention, a crucial element in early childhood education. Early intervention is defined as a series of services aimed at children aged six or younger who are at risk of developmental delays or social-emotional issues. It seeks to improve the developmental outcomes of these children and enhance the functionality of their caregivers. Research highlights the significant cognitive, behavioral,

social, and health benefits of early intervention programs across various contexts and countries, underscoring their long-term positive impacts on child development.

The study employs a Word Association Test (WAT) to explore how preschool teacher candidates perceive early intervention. This method allows for the identification of misconceptions and cognitive structures surrounding this concept. The literature reveals that WAT has predominantly been used in the context of science education, and this research seeks to fill a gap by applying it to early childhood education.

Participants included 100 preschool teacher candidates from a state university, comprising students from different academic years. The findings indicate that the candidates produced a total of 132 distinct words related to early intervention. Notably, the phrase "saves lives" emerged as the most frequently associated term, suggesting a strong linkage in their cognitive frameworks between early intervention and health-related concepts, potentially influenced by prevalent public health messaging around early diagnosis.

Through a detailed analysis of the responses, various networks of associated words were developed, revealing a tendency for candidates to link early intervention with medical terms such as "first aid," "health," and "diagnosis." This connection may highlight a misunderstanding of early intervention's broader educational implications, pointing to a need for improved curriculum design within teacher education programs that emphasize developmental aspects over medical ones.

Additionally, the study examines how formal education, practical experiences, and cultural beliefs shape the cognitive structures of these teacher candidates. It reveals that candidates who received targeted education on early intervention displayed greater confidence in addressing diverse developmental needs in children. However, many candidates lacked sufficient field experience, raising concerns about their preparedness to implement early intervention strategies effectively.

The implications of this research are significant, as the cognitive structures of future educators directly impact their ability to recognize and respond to the needs of children requiring early intervention. Enhancing their understanding through tailored educational experiences can empower them to provide the necessary support for children's development, reinforcing the importance of early intervention in fostering positive outcomes.

In conclusion, this study offers a valuable insight into the cognitive frameworks of preschool teacher candidates concerning early intervention. The findings suggest that while some candidates possess a basic understanding of the concept, there is a notable prevalence of misconceptions linking early intervention predominantly with health-related terms. This highlights an urgent need for comprehensive teacher training programs that focus on the developmental significance of early intervention, equipping future educators with the knowledge and skills necessary to support children's holistic growth effectively. By addressing these gaps, we can better prepare preschool teachers to engage with families and communities, ultimately enhancing the developmental trajectories of children in their care..

1. Giriş

Erken müdahale, risk altında olan veya hâlihazırda gelişimsel gecikmeleri veya sosyal duygusal sorunları olan altı yaşında veya daha küçük çocuklara yönelik bir dizi hizmet olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifade ile erken müdahale, biyolojik ve sosyal risk altındaki özel ihtiyaçları olan bebeklerin veya çocukların gelişimini iyileştirmeyi ve kalitesini yükseltmeyi amaçlayan ve bakım verenlerin işlevselliğini artırmayı amaçlayan sistematik stratejiler olarak da tanımlanabilir (Dunst, 1985; Mitchel & Brown, 2013; Diken vd., 2012).

Nores ve Barnett (2010) tarafından yapılan çalışmada 23 farklı ülkede gerçekleştirilen 38 erken müdahale programı incelenmiş ve sonuç olarak farklı bağlamlardaki ve ülkelerdeki çocukların erken çocukluk dönemi müdahalelerinden önemli bilişsel, davranışsal, sosyal ve sağlık faydaları elde ettikleri ve bu faydaların sürdürülebilir nitelikte olduğu saptanmıştır. Araştırmalar, yüksek kaliteli erken müdahale programlarının çocuklar üzerinde doğrudan ve kalıcı pozitif etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Barnett,2011; Heckman & Masterov, 2007; Temple & Reynolds,2007).

Erken çocukluk dönemi gelişimin en hızlı olduğu periyodu kapsadığından ve bu dönemdeki yaşantılar çocuğun ileri dönemdeki gelişimini büyük ölçüde etkilediğinden bu dönemde çocuğa sağlanan uygun destek ve deneyimler çocuğun gelecekteki gelişimi için temel oluşturmaktadır. Dolayısıyla çocuğun dezavantajlı grupta bulunması veya özel gereksinimli olması ileride oluşabilecek daha büyük sıkıntıları önlemek adına erken müdahaleyi gerekli kılmaktadır. Çünkü erken müdahale çerçevesinde temel amaç biyolojik ve çevresel sorunların ortaya çıkmasını beklemeden önce önleyici müdahale programlarını uygulamak ve çocuklara olumlu yönde gelişim fırsatları sunmaktır. Ana hedef, risk ve koruyucu faktörler arasındaki dengeyi değiştirerek toplumsal yapının güçlenmesini sağlamaktır (Akman vd., 2018). Bugün dünya çapında çocukların büyük bir kısmı, gelişimlerini ve refahlarını tehlikeye atan olumsuz çocukluk deneyimlerine maruz kalmaktadır (Erdemir,2022). Çocukların gelişimini tehlikeye sokan risk faktörlerini en aza indirmek ve koruyucu faktörleri en üst düzeye çıkararak onları güçlendirmek (Guralnick, 2019) okul öncesi öğretmenlerinin görevlerinden bir tanesi olarak düşünülebilir. Erken müdahale programlarının temelini oluşturan Bronfenbrenner'ın ekolojik sistemler teorisine göre, çocuğun etkileşim içinde bulunduğu çevre onun gelişiminde belirleyici bir etkiye sahiptir.

Bilişsel yapılar, bireylerin bilgiyi zihinlerinde düzenleme, yorumlama ve anlamlandırma biçimlerini temsil eder. Öğretmen adayları için, erken müdahale gibi kavramlar etrafındaki bilişsel yapılar, eğitim dersleri, öğretmenlik uygulamaları, kişisel inançlar ve geçmiş deneyimler dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenir. Bu zihinsel çerçeveler, öğretmenlerin temel kavramları anlamalarına ve bunları sınıfta uygulamaya yönelik yaklaşımlarına rehberlik eder. Erken müdahale bağlamında, öğretmen adaylarının bilişsel yapıları, gelişimsel ihtiyaçları olan çocukları nasıl tespit edeceklerini ve destekleyeceklerini etkiler.

Öğretmen Adaylarının Bilişsel Yapıları Üzerindeki Etkiler

Okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahaleye ilişkin bilişsel yapıları, örgün eğitim, uygulama deneyimleri ve kültürel inançlar gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir.

- Örgün eğitim ve öğretim

Öğretmen eğitimi programları, öğretmen adaylarının bilişsel yapılarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk gelişimi, değerlendirme araçları, müdahale yöntemleri ve özel eğitim yasasını kapsayan dersler, öğretmenlerin erken müdahaleye ilişkin algılarını bilgilendiren temel bilgiler sağlar. Araştırmalar, erken müdahale konusunda hedefli eğitim alan öğretmen adaylarının, farklı ihtiyaçları olan çocukları destekleme konusunda daha özgüvenli ve yetkin olduklarını göstermiştir (Chung ve Brook, 2018).

- Uygulama ve saha deneyimleri

Sınıflarda veya erken müdahale programlarında doğrudan deneyim, öğretmen adaylarının teorik bilgileri uygulamalarına ve pratik beceriler kazanmalarına olanak tanır. Öğretmen adaylarının müdahaleye ihtiyaç duyan çocuklarla çalıştıkları stajlar özellikle güven ve yetkinlik oluşturmada etkilidir. Ancak araştırmalar, birçok öğretmen adayının özellikle erken müdahaleye odaklanan yeterli saha deneyimine sahip olmadığını ve bunun da müdahalelerin gerçek dünya ortamlarında nasıl uygulanacağına dair sınırlı bir anlayışa yol açabileceğini göstermektedir (Brownell vd., 2017).

- Kültürel ve toplumsal inançlar

Engellilik ve müdahaleye yönelik kültürel tutumlar da öğretmen adaylarının bilişsel yapılarını şekillendirebilir. Engelliliğin damgalandığı toplumlarda, öğretmen adayları erken müdahaleyi nasıl algıladıklarını ve yaklaştıklarını etkileyen önyargılı fikirlere sahip olabilirler. Etkili öğretmen eğitimi programları, kültürel duyarlılık ve kapsayıcılık konusunda farkındalık yaratarak bu inançları ele alır ve geleceğin öğretmenlerini tüm çocuklara karşı açık ve destekleyici bir zihniyet benimsemeye teşvik eder (Santoro, 2009).

Erken müdahale, erken çocukluk eğitiminde çok önemli bir kavramdır ve uzun vadeli sonuçları iyileştirmek için çocukların gelişimsel zorluklarını mümkün olan en erken aşamada ele almayı amaçlar. Okul öncesi öğretmen adayları bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Erken müdahaleye ilişkin bilişsel yapıları veya zihinsel çerçeveleri eğitimleri, inançları ve önceki deneyimleri tarafından şekillendirilir. Öğretmen adaylarının erken müdahaleyi nasıl algıladıklarını anlamak, öğretmen eğitimi programlarını geliştirmek ve erken desteğe ihtiyaç duyan çocuklarla çalışmaya hazır olma durumlarını artırmak için değerli bilgiler sağlayabilir. Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, okul öncesi öğretmen adayları ve öğretmenlerin erken müdahaleye ilişkin görüşlerini (Doğaroğlu & Dümenci, 2015; Yumuş & Tanju, 2015), algılarını (Kardeş & Akman, 2020) ve bilgi düzeylerini (Tufan & Yıldırım, 2013) ele alan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların büyük bir kısmı görüşleri incelemekle sınırlı kalmış olsa da mevcut araştırma, öğretmenlerin erken müdahaleye yönelik bilişsel yapılarını Kelime İlişkilendirme Testi aracılığıyla daha derinlemesine ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda ileride bu çocukların öğretmenleri olacak olan okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına ilişkin yeterli ve doğru bilgiye sahip olup olmadıklarını belirlemenin yanı sıra nasıl bir bilişsel yapıya sahip olduklarını tespit etmek oldukça önemlidir. Zira okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale'ye ilişkin bilişsel yapılarının belirlenmesi sonucunda ihtiyaç duyulduğu takdirde ilgili programlar, seminerler veya projeler hazırlanabilir ve çocukların mikrosistemlerinden bir tanesi olan öğretmenler erken müdahalenin önemi konusunda bilinçli olarak yetiştirilebilir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına ilişkin bilişsel yapılarını kelime ilişkilendirme testi (KİT) aracılığıyla ortaya koymaktır.

2.Yöntem

2.1.Araştırma yöntemi

Mevcut araştırmada öğretmen adaylarının “erken müdahale” kavramına yönelik algılarının belirlenmesi amaçlandığından, çalışma tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Bir konu ya da olayla ilgili katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, davranış, beceri, tutum, yetenek vb. özelliklerin belirlendiği araştırmalara tarama araştırmaları denir (Büyüköztürk vd., 2008).

2.2.Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile 2023-2024 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programının farklı sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcıların hiçbiri daha önce erken müdahaleye ilişkin bir ders almamıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara yönelik demografik bilgiler Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcı Demografik Bilgisi

Sınıf Düzeyi	Katılımcı Sayısı		
	Erkek	Kadın	Toplam
1.Sınıf	2	16	18
2.Sınıf	3	35	38

3.Sınıf	1	19	20
4.Sınıf	3	21	24
Toplam	9	91	100

2.3. Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. KİT uygulama kolaylığı nedeniyle popüler bir yöntemdir (Higginbotham,2010). KİT, bireyin belirli bir kavrama yönelik bilgisini ve bilişsel yapısını keşfetmek için bir araç olarak kullanıldığı gibi, aynı zamanda insan belleğinin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi sağlamaktadır (Thomson & Tulving, 1970).

Alanyazın incelendiğinde KİT'in öğrencilerin kavram yanılgılarını tespit etmek (Balbağ, 2018; Karakuş, 2019), bir kavrama yönelik bilişsel yapılarını ortaya koymak (Atabek-Yiğit & Balkan-Kıyıcı,2019a; Karaca & Yalçınkaya, 2019) veya kavramsal değişimleri (Ercan vd., 2010; Nakiboğlu, 2008) belirlemek amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Ancak literatür incelendiğinde KİT'in çoğunlukla fen bilgisi eğitimi alanında kullanıldığı görülmektedir (Atabek-Yiğit, Balkan-Kıyıcı & Yavuz-Topaloğlu, 2019; Bahar ve Tongaç, 2009; Balbağ, 2018; Derman & Eilks,2016; Ercan vd., 2010; Mısır & Adıgüzel,2021; Nakiboğlu, 2008, Taşdere vd., 2014; Özyurt & Yalman, 2020). Yalnızca Atabek-Yiğit & Balkan-Kıyıcı, 2019a'nın farklı bölümlerdeki öğretmen adaylarının, öğretmen algısının belirlendiği çalışmada okul öncesi öğretmen adayları da yer almıştır. Dolayısıyla alternatif bir veri toplama aracı olan KİT'in okul öncesi öğretmenleriyle gerçekleştirilmesi sunacağı veriler bakımından farklı bakış açısı geliştirme potansiyeli taşımaktadır. Kelime ilişkilendirme testleri, kişinin dünyaya ilişkin zihinsel modelini ve düşünce süreçlerini ortaya çıkararak bireyin zihninde anahtar kavramla ilişkilendirdiği geniş kapsamlı kavram listeleri sunmaktadır (Gussarsky & Gorodetsky, 1988; Sinopalnikova & Smrz, 2004). KİT'te katılımcılardan, ilgili kelimeye ilişkin akıllarına gelen ilk kelimeleri yazmaları beklenmektedir. Sigmund Freud (1892), bu tür tepkilerin insanların kişilikleri, ne oldukları ve duyguları (serbest çağrışım) hakkında ipuçları sağladığına inanmaktaydı (Benmalek,2020'den alındı). Bireyler yanlış kavramları oluşturup bu kavramları kendi bilişsel yapılarıyla ilişkilendirdiklerinde, bu ortaya çıkan kavram yanılgıları oldukça kalıcı hale gelir ve bilimsel olarak güvenilir bilginin daha ileri düzeyde geliştirilmesini zorlaştırabilir (Nakhleh, 1992). Bu durum, istenmeyen bir domino etkisi yaratarak anlamlı bilişsel yapıların oluşturulmasını engeller ve etkili bir şekilde anlamlı öğrenmeyi kısıtlamaktadır (Derman & Eilks,2016).

2.4. Veri toplama yöntemi

Öncelikle araştırmacılar tarafından "Erken Müdahale" kavramına ilişkin KİT oluşturulmuştur. Ardından KİT formu iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonucunda veri toplama aracının geçerliliği sağlanmıştır. Daha sonra çalışma için gerekli etik kurul izni alınmıştır. Veri toplama aşamasına geçildiğinde öncelikle katılımcılara KİT'in nasıl uygulanacağına dair bilgi verilmiş ve asıl uygulamaya geçmeden önce öğrencilerle bir deneme uygulaması gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan 30 saniye içerisinde kelime ilişkilendirme testinde 10 kez alt alta yazılmış olan "erken müdahale" kavramı ile ilgili akıllarına ilk gelen kelimeleri yazmaları istenmiştir. Anahtar kelimenin 10 kez tekrar şeklinde yazılmasının nedeni zincirleme cevap riskini önlemeye çalışmaktır (Bahar vd.,1999; Nakiboğlu, 2008). KİT formunun taslağı aşağıdaki gibidir.

Cinsiyet:

Sınıf Düzeyi:

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

Erken Müdahale...

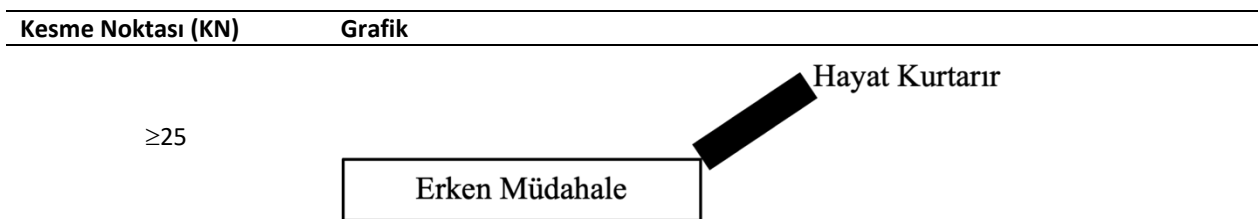
2.5.Verilerin analizi

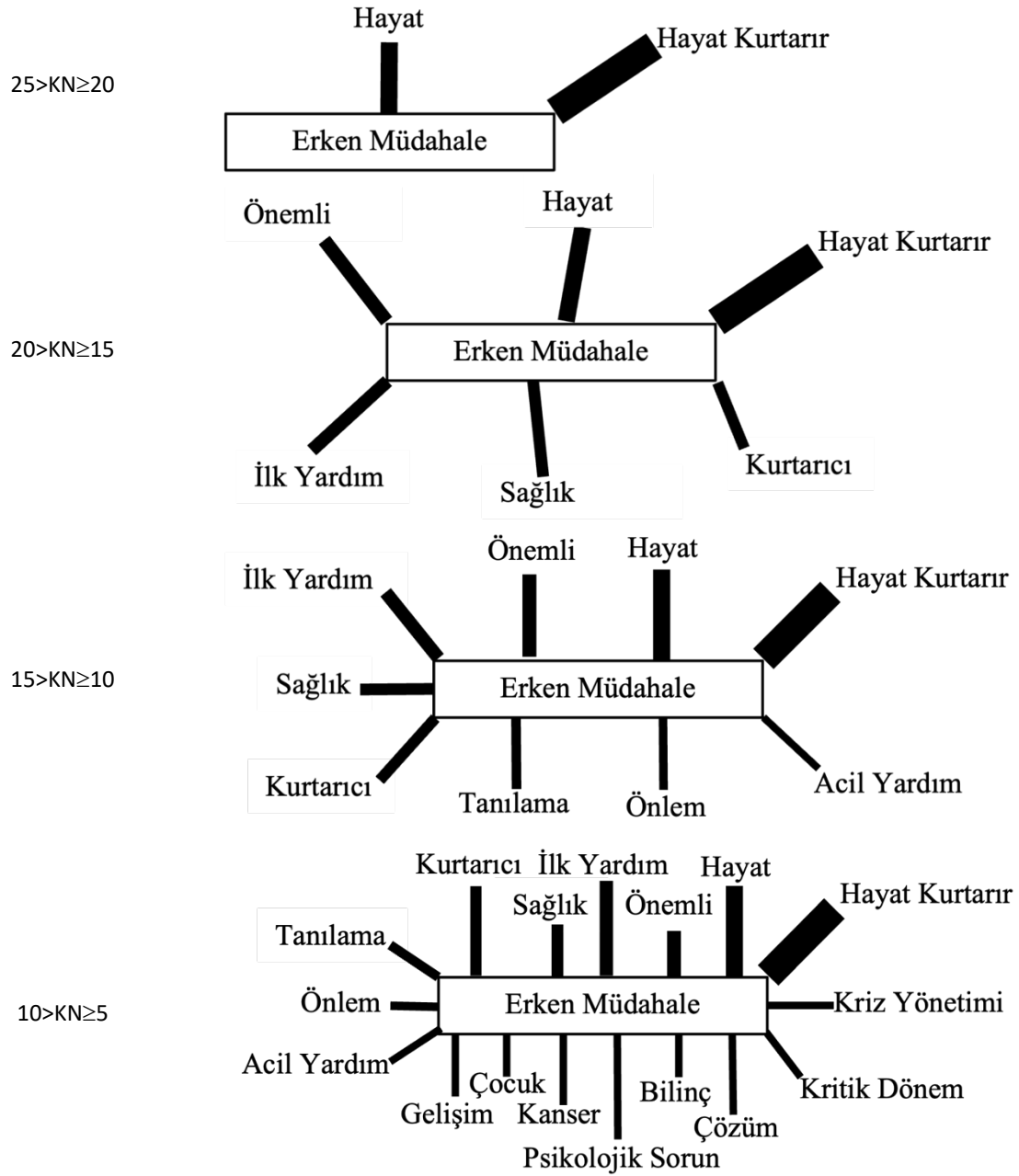
Öncelikle katılımcıların “erken müdahale” kavramına yönelik ürettikleri sözcükler excel tablosunda listelenmiş ve bu kelimelerin sıklıkları belirlenmiştir. Frekanslar belirlenirken her bir öğretmen adayının doldurmuş olduğu KİT’ler sırayla incelenmiş ve ilgili sözcükler excel tablosuna kodlanmıştır. Frekansların belirlenmesinin ardından kavram ağları çizilmiş, dolayısıyla bulgular görsel olarak sunulmuştur. Kavram ağlarının çizilmesi aşamasında Bahar, Johnstone ve Sutcliffe (1999) tarafından önerilen kesme noktası tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğe göre, anahtar kavram için verilen cevaplar, kelimelerin frekanslarına dayanarak en yüksek sayıdan başlayarak sıralanır ve kesme noktası belirlenerek her seferinde belirli aralıklarla aşağıya çekilir ve tüm kelimeler kavram ağında ortaya çıkana kadar bu işlem devam eder. Bu yöntem öğrencilerin akıllarında oluşan cevap kelimelerinin zenginliğini ortaya koymaktadır (Nakıboğlu, 2008). Bu kavram ağlarının gösterimlerinde kalın çizgiler, iki uyaran kelimesi arasındaki en güçlü bağlantıları temsil ederken, daha ince çizgiler daha zayıf bir ilişkiyi temsil etmektedir. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak adına KİT’ten elde edilen tüm yanıtlar iki araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde incelenmiş ve değerlendiriciler arası güvenilirlik oranını belirlemek için Miles ve Huberman’ın (1994) güvenilirlik formülü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{(\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı})} * 100$) kullanılmış ve araştırmacılar arasındaki uyum yüzde 93 olarak hesaplanmıştır.

3.Bulgular

Mevcut araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarına KİT uygulanmış ve erken müdahale kavramına yönelik toplamda 132 farklı kelime ürettikleri belirlenmiştir. Bu kelimeler kesme noktası tekniği kullanılarak kavram ağları aracılığıyla sunulmuştur. Katılımcıların anahtar kelimeye yönelik ürettikleri kelime sayılarına dair yapılan inceleme sonucunda ilk kesme noktasının ≥ 25 olması gerektiği kararı alınmıştır. Her bir seferinde, kesme noktası 5 puan esnetilmiş ve kavram ağı çizme işlemi kesme noktası ≥ 15 olana kadar devam ettirilmiştir. Bu kavram ağlarının gösterimlerinde kalın çizgiler, iki uyaran kelimesi arasındaki en güçlü bağlantıları temsil ederken, daha ince çizgiler daha zayıf bir ilişkiyi temsil etmektedir. Katılımcıların anahtar kelimeye karşılık üretmiş oldukları tüm sözcükler ve sıklıkları ise Ek 1’de sunulmuştur.

Şekil 1: Katılımcıların Anahtar Kelimeye Yönelik Yanıtlarının Kavram Ağı

Şekil 1’de görüldüğü gibi katılımcılar “erken müdahale” kavramını en fazla ($KN \geq 25$) “hayat kurtarır” ifadesi ile çağrıştırmışlardır. Bir başka deyişle katılımcıların 25’inden fazlası yanıtlarında “hayat kurtarır” ifadesine yer vermiştir. Kesme noktasının bir kez esnetilmesiyle ($25 \geq KN \geq 20$) “hayat” kelimesi ortaya çıkmaktadır. Kesme noktasının 20’den fazla esnetilmesiyle ise “önemli”, “ilk yardım”, “sağlık”, “kurtarıcı” ifadeleri belirmektedir. Kesme noktasının bir kez daha esnetilerek 15’den fazla esnetilmesiyle “tanılama” ve “önlem” ve “acil yardım” ifadeleri görülmektedir. Son olarak kesme noktasının 10’den fazla esnetilmesiyle ise “gelişim”, “çocuk”, “kanser”, “psikolojik sorun”, “bilinç”, “çözüm”, “kritik dönem”, “kriz yönetimi” ifadeleri karşımıza çıkmaktadır.

4.Tartışma

Mevcut araştırma, okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına dair bilişsel yapılarını kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular kavram ağları ile sunulmuş okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına ilişkin bilişsel yapıları sunulmuştur.

Bulgular incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin erken müdahale kavramını en çok “hayat kurtarır” ifadesi ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Kesme noktası bir kez esnetildiğinde “hayat” kavramına yer verildiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının ilişkilendirme yaptığı kavramlar incelendiğinde çoğunlukla “ilk yardım”, “kurtarıcı”, “sağlık”, “acil yardım”, “kanser”, “tanılama” gibi tıbbi terimlere yer verdikleri dikkat çekmektedir. Katılımcıların, kanser hakkında insanları bilinçlendirmek için kullanılan “erken tanı hayat kurtarır” sloganından etkilenmiş olabilecekleri ve erken tanı ile erken müdahale kavramlarını karıştırmış olabilecekleri düşünülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının kavram karmaşasına sahip olduğu söylenebilir. Toplumsal algı, medya ve günlük yaşantıda sıkça karşılaşılan kavramlar, bireylerin zihinsel modelini etkilemektedir. Belirli terimler, farklı bağlamlarda farklı anlamlar kazanabilirler. Okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale terimini kendi alanlarından değil de daha önceden sağlıkla ilişkilendirdikleri bir bağlamdan ilişkilendirmiş olmaları ilgi çekici bir sonuç olarak göze çarpmaktadır. Bir başka deyişle, öğretmen adaylarının, eğitim bağlamında erken müdahale kavramına yönelik bilgi eksikliğine sahip oldukları ve sonuç olarak daha önce duydukları veya aşına oldukları terimlere, özellikle sağlıkla ilgili olanlara, başvurdukları söylenebilir. Benzer şekilde Akman, Karlıdağ ve Özen (2018)’in okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına ilişkin metaforlarının incelendiği çalışmada da öğretmen adaylarının erken müdahale kavramını tıbbi müdahale ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının lisans eğitimleri sırasında aldıkları dersler, erken müdahale kavramına yönelik algı ve düşüncelerini etkileyebilmektedir. Örneğin, Jeon ve Peterson (2003) özel eğitim veya öğretim stratejileri konusunda daha fazla ders almış olan öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ve özel gereksinimli bireylere yönelik olumlu tutumlara sahip olma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Rakap ve diğerleri (2017) de özel eğitim dersleri almanın okul öncesi eğitim öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarını, özel gereksinimi olan çocukları sınıflarına dâhil etme isteklerini ve bu bireylerle etkileşim kurma konusundaki rahatlık düzeylerini etkilediğini bulmuştur. Dolayısıyla katılımcıların hiçbirinin erken müdahale ile ilgili herhangi bir ders veya seminer almamış olması yeterli bilgiye sahip olmama nedenlerini açıklar niteliktedir. Ancak okul öncesi öğretmen adaylarını bu kavram hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları çocuklar açısından oldukça önemlidir. Çünkü erken müdahale programları, çocukların gelişimsel yetkinliğini artırmak ve gelişimsel gecikmelerini önlemek veya en aza indirmek için tasarlanmıştır (Majnemer, 1998). Dolayısıyla okul öncesi öğretmen adaylarının bu sürecin önemini anlayarak çocukların daha sağlıklı bir gelişim göstermelerine yardımcı olacak şekilde güçlendirilmeleri önemlidir. Ayrıca ebeveyn katılımının erken müdahalenin kritik bir bileşeni olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Mahoney, 2007) öğretmen adaylarının bu konuda yeterli donanıma sahip olarak ileride aileleri de bilinçlendirmeleri, çocukların evde ve okulda tutarlı bir destekle çevrelenmelerini sağlayabilir. Öte yandan bulgular incelendiğinde bazı katılımcıların erken müdahale kavramını “kritik dönem”, “çocuk”, “gelişim”, “önemli” gibi kelimelerle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Dolayısıyla bazı katılımcıların erken müdahale kavramına aşına oldukları söylenebilir.

Sonuç olarak bu çalışma, kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla okul öncesi öğretmenlerinin erken müdahale kavramına ilişkin bilişsel yapılarının niteliksel bir haritasını sunarak derin bir bakış açısı sağlamıştır. Bu araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının “erken müdahale” kavramına ilişkin bilişsel yapılarının sağlam bir temele sahip olmadığı söylenebilir. Bu eksikliğin nedenleri incelendiğinde, lisans programlarında erken müdahale kavramının pedagojik boyutuna yeterince yer verilmemesi önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, öğretim programlarının içeriklerinin gözden geçirilmesi ve erken müdahale kavramının eğitimsel boyutunu destekleyen uygulamalı eğitimlerin artırılması, bu eksikliğin giderilmesine yönelik etkili adımlar olacaktır. Öğrencilerin kavram yanılgılarını önlemelerine veya en aza indirmelerine yardımcı olmak, anlamlı öğrenmeyi ve iyi yapılandırılmış bilişsel ağların inşasını kurabilmek için okul öncesi öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarında uygun öğretim tekniklerinin uygulanarak erken müdahale konusunda

bilinçlendirilmeleri önerilmektedir. Bu baēlamda, ēretmen adaylarının erken müdahaleyi yalnızca tıbbi bir müdahale deēil, aynı zamanda pedagojik bir süreç olarak anlamalarını saēlamak için lisans programlarının içeriklerinin gözden geçirilmesi, erken çocuklukta erken müdahaleye ilişkin seçmeli dersler eklenmesi önerilebilir. Ayrıca, erken müdahale sürecini gerçek ortamda deneyimlemek için ēretmen adaylarına uygulamalı staj olanakları saēlanabilir. Adayların, erken müdahale programlarına katılmaları veya bu programları gözleme fırsatı elde etmeleri, kavramsal anlayıŐlarının derinleŐmesine yardımcı olabilir. Dolayısıyla ocukların gelişimsel ihtiyaçlarına erken yanıt verebilmek için bu tür yapılandırılmış ve bilinçli bir eēitim sürecinin önemli olduēu düşünülmektedir.

Erken müdahale kavramının doēru anlaŐılması ve uygulanması, yalnızca bireysel ēretmen gelişimi için deēil, aynı zamanda çocukların gelişimsel sonuçları ve ailelerin bilinçlendirilmesi açısından da kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, ēretmen adaylarının bu alanda yetkin hale gelmeleri, eēitim sisteminin temel hedeflerinden biri olarak görülmesi oldukça önemlidir. Ayrıca, kelime ilişkilendirme testi gibi yöntemlerin, ēretmen adaylarının kavramsal algılarını ve yanıtılarını belirlemede etkili bir araç olduēu görülmektedir. Gelecekte yapılacak araŐtırmalarda, yalnızca okul öncesi ēretmen adayları deēil, aynı zamanda diēer eēitim kademelerinde çalıŐan ēretmenlerin (rneēin, ilkokul, özel eēitim ēretmenleri) erken müdahale algıları araŐtırılabilir. Bu, kavramın farklı meslek gruplarında nasıl anlaŐıldıēına dair geniş bir perspektif sunabilir. Mevcut çalışmada örneklemin bir üniversiteden seçilmesi araştırmanın sınırlılıklarındandır. İleride yapılacak araştırmalar, farklı coērafi bölgelerden, çeşitli üniversitelerden ve farklı eēitim kademelerinden ēretmen adayları ile gerçekleŐtirilebilir. Ayrıca, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel yapılaraya sahip örneklemler üzerinde yapılacak çalıŐmalar, erken müdahale kavramına ilişkin algı ve bilgi düzeylerinin farklı baēlamalarda nasıl Őekillendiēini anlamaya katkı saēlayabilir.

Kaynakça

- Akman, B., Karlıdağ, İ., & Özen, Z. Z. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının erken müdahale kavramına ilişkin algıları. *Ilkogretim Online*, 17(3).
- Atabek-Yiğit, E., & Balkan-Kıyıcı, F. (2019). Öğretmen adaylarının öğretmen algısı. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 20-39.
- Atabek-Yiğit, E., Balkan-Kıyıcı, F., & Yavuz-Topaloğlu, M. (2019). İlkokul Öğrencilerinin Çevre Sorunları İle İlgili Kavramlara Yönelik Algılarının Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 732-744.
- Bahar, M. & Tongaç, E. (2009). The effect of teaching approaches on the pattern of pupils' cognitive structure: Some evidence from the field. *Asia-pacific education researcher*, 18 (1), 21-45.
- Bahar, M., Johnstone, A.H. & Sutcliffe, R.G. (1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetics through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33(3),134-141. <https://doi.org/10.1080/00219266.1999.9655653>
- Balbağ, M. Z. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının kelime ilişkilendirme testi (KİT) kullanılarak kütle ve ağırlık kavramlarına ilişkin bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 3(1), 69-81.
- Barnett, W. S. (2011). Effectiveness of early educational intervention. *Science*, 333(6045), 975-978.
- Benmalek, A. Exploring the Effect of Using Word Association Tests on English Foreign Language Learners' Mental Lexicon: A Case of Master Students of English at Biskra University.
- Brownell, M. D., Nickel, N. C., Enns, J. E., Chartier, M., Campbell, R., Phillips-Beck, W., ... & Katz, A. (2017). Association between home visiting interventions and First Nations families' health and social outcomes in Manitoba, Canada: protocol for a study of linked population-based administrative data. *BMJ open*, 7(10).
- Büyüköztürk, S., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E, Karadeniz, S. & Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Derman, A., & Eilks, I. (2016). Using a word association test for the assessment of high school students' cognitive structures on dissolution. *Chemistry Education Research and Practice*, 17(4), 902-913.
- Diken, I. H., Bayhan, P., Turan, F., Sipal, R. F., Sucuoglu, B., Ceber-Bakkaloglu, H., ... & Kara, O. K. (2012). Early childhood intervention and early childhood special education in Turkey within the scope of the developmental system approach. *Infants & Young Children*, 25(4), 346-353.
- Doğaroğlu, T., & Dümenci, S. B. (2015). Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve erken müdahale hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe University faculty of health sciences journal*. 2(2), 460-473.
- Dunst, C. J. (1985). Rethinking early intervention. *Analysis and intervention in developmental disabilities*, 5(1-2), 165-201.
- Elo, S , & Kyngäs, H (2008) The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107-115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Ercan, F., Taşdere, A. ve Ercan, N. (2010). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bilişsel yapının ve kavramsal değişimin gözlenmesi. *Türk fen eğitimi dergisi*, 7 (2), 136-154.
- Erdemir, E. (2022). Uncovering community cultural wealth through an early intervention program: Syrian refugee children speaking. *Early Childhood Education Journal*, 50(2), 259-278.

- Guralnick, M. J. (2019). *Effective early intervention: The developmental systems approach*. Baltimore, MD: Brookes.
- Gussarsky E. & Gorodetsky M., (1988), On the chemical equilibrium concept: constrained word associations and conception, *J. Res. Sci. Teach.*, 25, 319-333.
- Heckman, J. J., & Masterov, D. V. (2007). The productivity argument for investing in young children.
- Higginbotham, G. (2010). Individual learner profiles from word association tests: The effect of word frequency. *System*, 38(3), 379-390.
- Jeon, H. J., & Peterson, C. A. (2003). Preservice teachers' attitudes toward inclusion: Early childhood education and elementary education programs. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 24(3), 171-179.
- Karaca, A., & Yalçinkaya, E. (2019). Yedinci sınıf öğrencilerinin çeşitli meslek grupları hakkındaki algılarının kelime ilişkilendirme testi (kit) aracılığıyla incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (39), 1-21.
- Karakuş, U. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğal afet kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 735-751.
- Kardeş, S., & Akman, B. (2020). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve kurum yöneticilerinin erken müdahale programlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 295-317.
- Mahoney, G., & Wiggers, B. (2007). The role of parents in early intervention: Implications for social work. *Children & Schools*, 29(1), 7-15.
- Majnemer, A. (1998, March). Benefits of early intervention for children with developmental disabilities. In *Seminars in pediatric neurology* (Vol. 5, No. 1, pp. 62-69). WB Saunders.
- Majnemer, A. (1998, March). Benefits of early intervention for children with developmental disabilities. In *Seminars in pediatric neurology* (Vol. 5, No. 1, pp. 62-69). WB Saunders.
- Mısır, M. E., & Adıgüzel, O. (2021). Middle-school students' perceptions of history of science. *Sakarya university journal of education*, 11(1), 155-181.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Mitchell, D. R., & Brown, R. I. (2013). *Early intervention studies for young children with special needs*. Springer.
- Nakhleh, M. B. (1992). Why some students don't learn chemistry: Chemical misconceptions. *Journal of chemical education*, 69(3), 191.
- Nakiboglu, C. (2008). Using word associations for assessing non major science students' knowledge structure before and after general chemistry instruction: the case of atomic structure. *Chemistry education research and practice*, 9(4), 309-322.
- Nores, M., & Barnett, W. S. (2010). Benefits of early childhood interventions across the world:(Under) Investing in the very young. *Economics of education review*, 29(2), 271-282.
- Özyurt, Ö. G., & Yalman, F. E. (2020). Yenilenebilir enerji konusunda bilişsel yapının kelime ilişkilendirme testi ile belirlenmesi: Mersin ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 1320-1338.

- Rakap, S. (2017). Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimi uygulamalarının desteklenmesinde doğal öğretim yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(03), 471-492.
- Ramey, C. T., & Ramey, S. L. (1998). Early intervention and early experience. *American Psychologist*, 53(2), 109–120. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.109>
- Santoro, N. (2009). Teaching in culturally diverse contexts: What knowledge about ‘self’ and ‘others’ do teachers need?. *Journal of education for teaching*, 35(1), 33-45.
- Sinopalnikova A. & Smrz P., (2004), Word association thesaurus as a resource for extending semantic networks, *Commun. Comp.*, 267- 273.
- Taşdere, A., Özsevgeç, T., & Türkmen, L. (2014). Bilimin doğasına yönelik tamamlayıcı bir ölçme aracı: kelime ilişkilendirme testi. *Fen bilimleri öğretimi dergisi*, 2(2), 129-144.
- Temple, J. A., & Reynolds, A. J. (2007). Benefits and costs of investments in preschool education: Evidence from the Child–Parent Centers and related programs. *Economics of education review*, 26(1), 126-144.
- Thomson, D. M., & Tulving, E. (1970). Associative encoding and retrieval: Weak and strong cues. *Journal of experimental psychology*, 86(2), 255.
- Tufan, M., & Yıldırım, Y. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin erken müdahale ve kaynaştırma kavramları hakkındaki bilgi düzeylerinin ve özel gereksinimli çocuklar için yaptıkları öğretimsel uyarlamaların incelenmesi. *Cumhuriyet uluslararası eğitim dergisi*, 2(4), 1-13.
- Yumuş, M., & Tanju, E. H. (2015). Öğretmen adaylarının erken çocuklukta “erken müdahale” ye ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Başkent university journal of education*, 2(1), 68-76.

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: Veri toplama süreci Eslem Gözde Şenöz tarafından yürütülmüş olup, makalenin yazım sürecinde her iki yazar da katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.